

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

R. P. Ioannis Azorii Lorcitani, Societatis Iesv Presbyteri Theologi, Institvtiones Morales

In Qvibvs Vnivers[a]e Qvaestiones ad Conscientiam recte aut prauè
factorum pertinentes, breuiter tractantur

Azor, Juan

Coloniae Agrippinae, 1612

8 De uenditione, qua vendu[n]t[ur] merces dilata ad tempus solutione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-14014

ea officia contulissent. Iure nemo condemnat tales venditiones, cum iusto, & moderato pretio fiunt; & cum officia vendantur ijs hominibus, qui apti & idonei sunt; & cum probabilis spes est, eos bene suo officio functuros, & certo ac definito pretio id taxatur, quod emptores sint ac cepturi ob laborem & operam suam in officio obeundo; alioqui enim ipsi emptores suo arbitratu pretium augent, & pessima curant pretium, quo emerunt officium, extorquendum, ut si morte immatura rapiantur, eorum haredes pretio aut in totum, aut ex parte fraudentur. D. Thomas *opusculo 21. ad Dilectam Brabantia.*

Quarto quaeritur, Quibus liceat vendere talia officia? Respondeo, id licet Regibus, Rebus publicis liberis, & ceteris Principibus, qui in civilibus & profanis nullum Superiorem agnoscunt & habent, quales sunt multi Duces & Principes in Germania, & Italia. Nam huiusmodi officia in ipsorum bonis numerantur & funt.

Et quamvis populi & civitates, quae liberae non sunt, ius habeant interdum nominandi, designandi, offerendi, & diligendi eos, quos iudicant idoneos ad tale officium: nihilominus tamen Principes in officiis constituit, vel confirmat. Solent etiam Comites, Marchiones, & Duces Imperatori, Regi vel Principi subiecti, facultatem habere vendendi talia officia in locis suis potestati subiectis. Ipsi vero officiorum emptoribus non licet ea vendere, donare vel transferre ad alios, nisi Regis vel principis auctoritate, cuius est nimirum ea officia conferre. At vero consueverunt Reges, vel Principes facultatem concedere emptoribus ea pretio gratis ad alios transferendi; quod tamen facere nequeunt, nisi ea deponant coram Rege, vel Principe gratia eorum, quos ipsi nominaverint, designaverint & obtulerint Regi, vel Principi: nam privati homines quamvis legitimam habeant potestatem vendendi, vel alienandi officium quod emerunt: nunquam tamen possunt ad alium transferre, nisi apud Principem, abdicando se officio, ius enim conferendi officium semper penes Principem manet, cuius est: unde fit, & obitu eius qui officio fungitur vacet, & ad Principem ipsum redeat officium. Ac propterea Principes Constitutiones edere consueverunt, ut talia officia vacent, nisi ministri qui ea possident, a die renunciationis, siue abdicationis, certos & definitos dies vixerint, videlicet 40. 30. vel etiam 20.

Quinto quaeritur, Quid sit dicendum, quando Rex vel Princeps ad remuneranda aliquorum officia & obsequia, ea munera conferre ipsis, gratis, ut vendant alijs quaeritur, inquam; an haec venditiones iura conscientia fiant? Sciendum est, in cuius principum esse vsitatum, ut ipsi principes libenter talia officia conferant in eos, quos certo sciant non esse per se ijs munibus functuros: immo consueverunt etiam Reges gratis dare foemini in aula regia feruentibus Reginae, & deinde ijs, quibus a Rege officia conceduntur, ea vendunt, vel locant alijs. Non est dubitandum, quin id licet fieri queat, si expressam facultatem Princeps dedit vendendi vel locandi, aut si tacita subsit regis facultas, qua ea munera & officia vendant, vel locent, si velint: est autem tacita facultas, cum ea officia Rex dat ijs, quos certo credit non eos per se talia munera obturos, ut cum dat foeminis, aut viris nobilibus, quorum conditione officia sunt inferiora. Dantur enim aliquando foeminis, ut hinc commodam dorem habeant, qua nubant pro earum statu & conditione. Dantur viris nobilibus loco stipendi, ipsis alioqui debiti, & causa compensandi eorum in Principem obsequia, & merita.

Sexto quaeritur, An eo ipso, quo privatus vir habet a Rege vel Principe, aut Republica facultatem transferendi talia officia, habeat quoque ius vendendi. Sunt qui, eos habere, existimaverint: sed reuera non habent, quia sunt facultates distinctae transferendi, & vendendi: ergo vna earum data, altera, nisi expresse concedatur, non censetur data, Salo 2. 2. q. 63. art.

2. l. contraversa 8.
concl. 4.

De venditione, qua venduntur merces dilata ad tempus pretij solutione.

CAPVT VIII.

Verus quaestio est apud Auctores, An liceat alicui merces carius vendere, eo quod vendat credito ad tempus pretio, quam venderet numerata, & statim soluta pecunia?

De hac re S. Thomas 2. 2. *quast. 78. art. 2. ad 7.* & Caietanus *ibidem*; idemque S. Thomas in *Opusculo 67. ad lectorem Florentium*, S. Bernardinus *par. 2. ferm. 34. art. 3. cap. 2.* B. Antonii *par. 2. Tit. 1. cap. 8. §. cap. 2. §. 3.* Gabriel in 4. *Distinct. 15. quast. 11. art. 3. dup. 9.* Conradus de *Contract. q. 39. Medin. de rebus restituendis quast. 3. §. 38.* Sotus *lib. 6. de iustitia quast. 4. art. 1.* Covarruvias *lib. 2. variar. resolut. cap. 8. num. 6.* Angelus in *verb. usura nu. 58. §. 39.* Rosella *cod. verbo, 2. num. 12. §. 13.* Silvester *usura 2. quast. 1. §. seqq. §. in Rosa Aurea Tract. 3. casu 16. §. seqq.* Tabien *usura 5.* Nauarrus in *Manuali cap. 23. num. 81. §. cap. 17. num. 206. §. 228.* Cordubensis in *Summa casuum quast. 84. §. 85.*

In primis constat apud omnes, fas esse cuique plurius vendere venalem rem; dummodo pretium summum, iustum tamen non excedat. Pretium enim mercium iustum, ut infra dicemus, quando non est lege taxatum, solet esse triplex, Infimum, Medioctre siue medium, & Summum: Et tunc possunt merces vni vendi pretio infimo; alteri pretio medioctri; alij, summo.

Nam cum pretium iustum sit varium & multiplex, iustitiam venditor non violat, si cum vendit, numerato & soluto statim pretio, vilius vni vendit, quam alteri, dilata ad tempus pretij solutione.

Vis igitur quaestio in eo posita est, An ea solum nomine, quod quis merces vendit expectata aliquanto tempore pretij solutione, possit iura conscientia ita pretium augete, & summum excedat? Et constans est omnium opinio, Theologorum, Summistarum, & Iuriscultorum, non posse cum augete hoc solum nomine, quod solutione pretij ad tempus expectat.

Dicitur (hoc solum nomine) quia ex alijs causis licet fieri potest, ut inferius ostendam. Et hanc sententiam ratio ipsa naturalis confirmat, quia pretium meris est commune hominum estimatione taxatum, & illud est, quod res valet, cum venditur, & traditur emptori: ergo si plurius vendas quam valeat, iustitiae leges & iura peccatis.

Sed quaerens, num in tali venditione non solum iniustitia committatur, sed etiam usura sit, quicquid praeter iustum pretium accipitur? Communis etiam est omnium opinio, esse id lucrum vsurarium, quia in huiusmodi venditione tacitum & implicitum mutuum continetur.

Nam si tu, E. G. vendas rem, cuius pretium est decem aureorum, & quia vendas credita pecunia, vendas sexdecim aureis tibi ad certum tempus soluendis, perinde facis, ac si mutuos dares decem aureos, ut ad certum tempus tibi sexdecim aurei redderentur. Vnde merito in *cap. Consuluit, §. in cap. In ciuita de usur.* talis venditio condemnatur tanquam iniusta & vsuraria.

Sed in hac quaestione solet dubitari speciatim de quibusdam mercibus, quae nunquam venduntur, nisi credito ad aliquod tempus pretio. Tales in primis sunt merces, quae in magna copia nauigijs per mare aduehuntur, quae vendi nequeunt numerato & soluto statim pretio, quia rariam mercium tanta est copia, ut breui ea vendi tota non possit: quapropter naues diu in portu expectare nequeunt, cum ibi diutius saluae minime consistant. Sotus *libro 6. de iustitia quast. 4. art. 1. ad 4.* opinatur, eiusmodi mercium nauticarum venditionem in maiori pretio, licitam esse: vnde a communi & generali regula has merces excipit: quam sententiam defendit Bonifigius in *Tra-*

ctatu

Statu de venditione ad tempus cap. 11. At profecto verius est & probabilius id, quod dicit Nauarrus in *Manuali, cap. 23. num. 52.* & sequitur Franciscus Garzia *par. 1. cap. 23. de contractib.* id licitum non esse.

Non enim est causa, cur nauticæ merces potius quam aliæ excipiantur: quoniam contractus natura postulat, ut merces non vendantur carius credito pretio, quam numerato: at rei natura ubique, & semper, & in omnibus eadem est.

Argumentum autem Soti solum valet ad probandum, merces nauticas vendi non posse commode soluto statim pretio, sed non carius, ergo vendi queunt dilata ad tempus solutione, sed tanti, quanti venderentur numerata statim pecunia, si adessent emptores qui emerent: qui si non adsint, secundum conscientiam considerandum est quanti merces venderentur, si reuera adessent qui emerent soluta confestim pecunia, & tantidem, & non plus vendi debeat, quando venduntur pretio ad tempus expectato.

Secundò queritur, quid sit dicendum, quando contingit, ut nullus sit emptor, qui merces emat numerato statim pretio, sed omnes emunt credita ad tempus pecunia. Ratio dubitandi est, quia venditio quæ sit dilata ad tempus pretij solutione, iudicari minimè debet ex venditione, quæ sit numerata statim pecunia, quia nullam hoc modo fieri venditionem ponimus.

Accedit, quòd res tantum valet, quanti æstimatur communi hominum opinione: & quando omnes emunt credito ad tempus pretio, tunc cum nullus sit qui emat numerata statim pecunia, pretium iustum est, quo merces passim venduntur expectata aliquo tempore solutione.

His coniuncti argumentis quidam sensere, quando-cunque merces venduntur dilata solutione ad tempus, quia nullus adsit emptor presentem offerens pecuniam venditori, tunc iustum esse pretium, quo merces plus venduntur dilata ad tempus pretio soluendo. Ita Salicetus in *l. Ad hæc C. de usura, quæst. 1. num. 9.* Decius *Consil. 111. nu. 3.* quam sententiam defendi posse, ait Covarruias *lib. 1. variarum resolut. cap. 3. num. 4.* eamque videtur approbare Bonifigius *Tract. de venditione ad tempus cap. 11.* At enim, hæc mihi quidem fallâ videtur opinio: nam tales venditores consueverunt eo maius pretium petere, quo ad longiorem temporis moram differunt solutionem: ergo ratione temporis carius vendunt, siquidem quo maior est aut minor temporis mora, eo maius, aut minus pretium accipiunt, & carius, aut vilius vendunt.

Ad argumentum verò quod obijciebatur, dicimus, illud vim nullam habere: quoniam etsi nullus adsit qui emat numerato statim pretio, siquidem tamen est emptores adesse, qui statim solvant, & tunc videndum est quanti merces venderentur, & tantidem secundum conscientiam vendi debent expectata ad præscriptum tempus pretij solutione. Illud enim (ut iam non semel supra diximus ac dicturi sumus infra) est iustum pretium mercium, quod taxatur, vel taxaretur communi hominum æstimatione, quando merces venduntur, aut venderentur numerata, & soluta nunc in præsentem pecunia.

Tertiò queritur, An eo solum nomine, quo ij qui vendunt, sunt mercatores & negotiatores licitè carius vendant credita pecunia quam numerata? Quidam posse affirmant, quoniam sicut mercatores indultij, & pecunias semper habent negotiationi expositas, quibus opera sua, & industria lucentur. Tales esse mercatores Florentinos, scribit Socinus *Consil. 87. num. 12. volum. 5.* & Paulus in *l. Procuratores. §. Si plures, ff. de Tribut. ad.* ait, eos non vendere, nisi ad tempus, ut carius vendant.

Sed hæc sententia valde est improbabilis: nisi alijs de causis mercatores suas merces carius vendant. Neque enim ratione temporis pretium augetur, vel minui potest, hoc enim est per se usurarium; ergo mercatores eo solo nomine, quod sunt mercatores, nequeunt ratione tempo-

ris merces carius vendere, alioqui enim qui diutius pretij solutionem expectant, possent, maius pretium exigere, quod est absurdum.

Ad argumentum verò respondeo, mercatores semper suis pecunijs negociari, ac propterea damnum pati, si mutuum pecuniam dare cogantur, hoc verò solum probat, eos posse, cum pecunias alteri credunt, id exigere quod sua interest; non tamen eos posse præcise eo tantum quod sunt mercatores, pretium ratione temporis augete.

Quartò queritur, An pretium possit augeti, vel minui, (cum merces venduntur ad tempus, soluendæ) ex ipso venditionis modo, siue ratione: merces enim carius aut vilius venduntur eo ipso, quòd sic vel aliter venduntur: alio enim pretio emantur merces, cum venduntur sub hasta voce præconis, quam cum priuatim venduntur. Deinde, cum emantur merces per partes minutas venditæ, non eodem pretio emuntur, quo merces cum in magna copia veniunt.

Sed alius est modus & ratio vendendi merces ad tempus futurum soluendas, alia verò, cum venduntur numerata statim pecunia; ergo varius vendendi modus variat pretium rerum venalium.

Praeterea pretium ita crescere aut decretere solet ex copia, vel penuria emptorum: Sed quando merces venduntur reiecta in aliud tempus solutione pretij, plures adsunt emptores, quam si vendantur præsentem pecunia, ergo carius vendi queunt.

Dicendum arbitror, non omnem modum vendendi sufficere ad augendum vel minuendum pretium, ut postea dicam: quare modus vendendi absentem pecuniam, non sufficit ad augendum pretium, quoniam tunc pretium crescit contra naturam contractus, propterea quod ratione expectati temporis augetur. Quod autem multi tunc adsint qui emant credito pretio; id minimè sufficit, quia si reuera essent qui præsentem pecunia emerent, minoris merces venderentur, ergo tantidem, quanti tunc venderentur pretio obiato, vendi debent credito. Quod autem plures emptores tunc adsint, inde est, quia pecuniam quam emunt, quasi mutuum accipiunt, eam postea reddunt, nec pauci inquam adsunt, qui mutuos nummos petunt, & accipiunt.

Quintò queritur, An ratione lucri cessantis possint mercatores vendere carius merces absentem pecuniam, quam præsentem? Duæ sunt sententiæ, vna est asserentium, non posse, quia lucrum non debetur creditori, nisi post mortem debitoris. Deinde, quia mercatores lucrum tunc cessat voluntate ipsius, qui ita suas merces vendit, ergo nequit plus vendere: neque enim quis ex mutuo potest exigere rationem lucri, à quo ipse sua sponte desistit. Ita Innocentius Ioan. Andreas in *cap. Naviganti de usura*, Ioan. Calderinus in *cap. Consulatus q. 3. eodem Tit. Panoritanus in cap. Ad nostram de Emprio. & vendit.* quorum sententiæ subscribit Sotus *lib. 6. de iustitia, quæst. 1. art. 3.* & Soto Bonifigius in *tract. de vendit. ad tempus cap. 4.* Altera sententia est asserentium posse mercatores carius vendere absentem pecuniam, quam præsentem suas merces. Ita Contadus de *contractibus quæst. 59. Cordub. 3.* Caietanus *2. 2. quæst. 78. art. 2. in responsione ad primum argum.* Hostien. *c. Salubriter de Usur. Abbas in cap. Naviganti nu. 13. eod. tit. & cap. Conquestus eod. tit. n. 6.* Anania in *sollem cap. n. 16.* Archidiaconus in *cap. Usura. 14. quæst. 3.* Romanus *consil. 57.* Alexander *consil. 228. lib. 2. & consil. 122. lib. 5. num. 4.* Dec. in *cap. Cum venerabilis de exceptiombus num. 14.* & *consil. 111.* quos citat Covarruias *lib. 3. variar. resolut. cap. 14. num. 5.* & hæc opinio quibusdam videtur probabilior, non quidem generatim, sed quando mercator erat alioqui merces alijs venditurus acceptis statim pecunijs, & eisdem pecunijs negotiaturus: tunc enim huiusmodi lucrum cessans, inquit eiusdem rationis est, cuius est damnum, quo mercator, eo quod pretij solutionem ad tempus expectet. Quare quemadmo-

dum ratione damni emergentis, licet quis ex mutuo lucrari exigit, sic & ratione lucri, quod cessat.

Vnde tres requiruntur conditiones isti Auctores in huiusmodi lucro. Prima est, si mercator erat aliqui merces suas venditurus numerato, & soluto pretio: nam aliqui emptor, cui vendidit absente pecunia, causa lucri cessantis minime cessatur.

Secunda, si venditor erat alias pecunia pro suis mercibus accepta negotiaturus, & lucraturus; & rogatus ab emptore, ab eo toto negotio cessat.

Tertio, si pretium minuat ratione periculorum, quæ in negotiatione subiturus esset, impenfarumque in eis faciendarum. Exempli gratia; Titius vendit Caio merces suas absente pecunia; quia rogatur ab eo, & tamen venditurus erat Seio offerenti statim pecuniam, quam in negotiationem conferret, & lucri aliquid inde præcipere. Deductis, inquit, periculis, & impenfis, potest Titius à Caio accipere tantundem, quantum Seius solueret, & præterea tantum, quanti lucrum, quod fuerat ex negotiatione comparaturus, æstimaretur. Ita Medina *quest. 83. vers. Profunda causa*, & Cordu. *quest. 84. in probatione secundæ opinionis communis, in Summa casuum, Silu. Vjura 2. q. 1. Nauar. in Manuali cap. 23. nu. 82. Bannes 2. 2. q. 77. art. 4. dub. 4. vers. Secundus, tit. sumitur, & quest. 79. art. 2. vers. lam vero in respon. ad l.*

In hac itaque questione dicendum in primis existimo, non esse idem iuris de iustitia lucri cessantis, quod mercatoribus iustum esse cõ. edunt in venditione mercium credita pecunia, quod est de æquitate lucri cessantis, quod exigitur ex mutuo; quia reuera mercatoribus venduntur merces absente pecunia ratione lucri cessantis, ijs etiam in locis, in quibus nullus est, qui emat præsentem pecuniam; ergo tunc emptor non est causa cur mercator cesset à lucro, siquidem nulli erat suas venditurus merces statim accepta pecunia: at qui mutuum accipit, eo ipso, quod rogatur alium, ut sibi mutuum det, causa est, ne ille lucrum accipiat, quod erat consequatur. Quamuis item essent alij, qui numero pretio emerent, non tamen mercatorum singuli tales emptores haberent. Accidit, quod mercatores, posthabitis, & neglectis ijs, qui oblato statim pretio emerent, sponte sua vendunt dilata in aliquod tempus perij solutione, ergo vitio, & sponte à lucro desistunt.

Deinde probabilior mihi videtur prima sententia. Nam etsi B. Antonius sentent, *ut alibi notam*, eum, qui mutuum dat, posse aliquid amplius accipere ratione lucri, à quo ille desistit; at tamen expressim negat mercatoribus licere carius vendere credita, ob lucrum cessans pecunia. *In secunda par. tit. 1. cap. 8. §. 1. 2. & 3.* Item quoque, docet S. Bernardinus *par. 2. serm. 34. art. 3. cap. 2.* Et ratio eorum Auctorum est; quia mercatores vendunt carius credita, & absente pecunia, etiam cum nulli sunt, qui emant numerato, & soluto pretio.

Tertio, dubitandum non est, quin sit usurarius mercator, qui carius vendit expectata pretij solutione, ob lucrum, quod possit acquirere, si pretium statim acciperet: quia teste S. Thoma, non est habenda ratio lucri, quod possit acquiri; quia id, quod potest accidere, potest etiam multipliciter impediri: ergo lucrum, quod reuera futurum est, pretio æstimatur, non tamen lucrum, quod potest quidem evenire, scã tamen etiam impediri.

Quarto, dicendum puto lucrum cessans, quod creditor contendit exigere à debitore, in iudicio non admittitur, nisi post mortem, & culpam debitorem, aut nisi creditor probet se amississe, quod lucraturus reuera fuisset, quod quidem non facile probatur, ut superius, eum de mutuo tractatam, admittit.

Sexto quaeritur, An mercatores carius vendentes merces absente pecunia, quam præsentem, excusari queant ratione consuetudinis, quia sic facere consueverunt & ipsi, & alij, nec tamen tanquam usurarij condemnantur. Respondet, minime; quia usura est iure diuino, & naturali

damnata: ac prout corruptela est, non consuetudo, cum ex contractibus mercatores usuram accipiant. Quare consuetudo talium mercatorum, quamvis in iudicio non puniatur, ad secundum conscientiam iniqua est, & usuraria, ideoque detestabilis. Nam *ut supra iam dixi*, Baldus, & alij plerique grauissimi viri sentiunt, ut alibi dixi, quando aliquid genus contractus, licet aliqui per se sit usurarium, si fuerit in prouincia, vel loco usitatum, id in iudicio quidem tanquam usurarium non esse damnum, ac prout inde immune, ac liberum esse à pœna, non tamen à culpa: quia leges, & iura non omnia peccata puniunt, & vindicant, & aliquando mitius plectunt grauiora, quam leuiora delicta.

Septimo quaeritur, An mercator possit merces carius vendere credita pecunia ob periculum, quod timet, emptorem scilicet non soluturum, vel ob impenfas, quas probabiliter credit se in pretio recuperando facturum, vel ob laborem, & molestiam, quam anxio animo sustinere cogitur, ob moram solutionis, quam futuram metuit. Medina *in tract. De rebus restituen. quest. 38.* censurat opinionem horum singulorum, fas esse mercatori merces suas carius vendere: idque probat triplici ratione. Primum, quia siue illud eo, quod se obligat creditori ad soluendum pro debitore, potest pretium à debitore accipere, ob onus, & periculum, quod suscipit pecunia æstimabile. Deinde, qui se obligat alteri ad soluendum pretium mercium eius, si forte, aut in totum, aut ex parte perierit, licet pro tanto onere suscepto mercedem exigit: ergo & mercator, qui vendit credita pecunia; quia fortassis emptor soluendo non erit, vel quia fugiet, vel quia ad inopiam redigetur.

Postremo, si Titius commoderet tibi equum, & probabiliter timeat, ne tua culpa, vel negligentia pereat, potest in pactum deducere, ut aliquid soluas, ob tale periculum; quidni liceat idem facere mercatori? At Sorus *lib. 6. De Injustitia quest. 4. art. 1. ad l.* & Conradus *de contractibus, quest. 39. conclus. 4.* negant quidem ius esse mercatoribus carius merces vendere ratione periculi, laboris, & molestiæ, quæ non inconsideratè creditur futura esse; concedunt tamen id fieri licere ratione impenfarum, quas probabiliter sane ratione timeant se facturos in repetendo, & recuperando pretio suarum mercium.

At enim verior est eorum sententia, qui asserunt idem ius esse de impenfis, quas mercator esse futurus vereatur, quod de periculo, labore, & molestia, quæ incommoda timet passurum se in repetendo, & recipiendo pretio. Quare nequeunt mercatores carius vendere, vel ob impenfas, vel ob periculum, laborem, atque molestiam; quia sic aditus pateret usurarijs, possent enim, qui mutuum pecuniam dant, lucrum aliquid exigere, ob similia incommoda, quæ iam exposuimus, quod reuera absurdum est. Is enim, qui mutuum dat, ex natura contractus, subiicit se eiusmodi casibus, & periculis, & talia incommoda sustinere compellitur, & satis est, si idoneam postulet cautionem, videlicet, fideiussorem, aut pignus; aut mutuum det eo pacto, ut si debitor moram fecerit in soluendo, aliquid loco pœnæ reddat, quoniam sufficit, si debitor post moram soluat creditori id, quod ipsius interest.

Quæres, quid dicendum sit, quando mercator vendit merces suas infimo pretio iusto, quod statim soluendum ab emptore credebatur; & quia nouit emptorem non nisi credita pecunia merces emere suas, exigit summum pretium iustum, id ne tuta faciat conscientia? Causam dubitandi asserit, quia liberum est mercatori merces summo pretio iusto vendere, eum vendit eas dilata ad tempus solutione, quas vendidisset infimo pretio iusto statim numerato, & soluto. Respondet, esse distinguendum, ita nimirum; aut enim perfecta est venditio, & tunc non licet mercatori à contracto recedere voluntate mutata; quia statim, ut est venditio perfecta, commodum, & periculum rei ad emptorem pertinet, quamuis non semper domi-

num transit ad eum. Aut venditio perfecta nondum est, & tunc fas est mercatori voluntate mutata, maius pretium, quam antea exigeret, ac vt postea dicam, venditio non censetur perfecta, donec sit pretium solutum, vel fides data, & accepta de pretio soluendo, aut pignus, vel fide iussor datus, vt suo loco explicabo.

De mercium venditione, quas aliqui venditor seruaturus erat ad tempus, quo plus forent valitura.

CAPVT IX.

SÆPENVMERO contingit, vt quis merces suas seruet ad tempus, quo sunt plus æstimandæ; & tamen precibus emptoris cogitur eas statim vendere credita pecunia. Vnde quæstio est apud Doctores, An tunc sit ius venditori vendendi merces tantidem, quanti esset eas venditurus eo tempore, ad quod erat seruaturus: de qua re Innocentius Hostien. Ioannes Andreas, Panormitanus, Ancharanus, & alij in cap. *Nauiganti*, & in cap. *In ciuitate, de usur.* Sotus lib. 6. de *Institia* quæst. 4. art. 2. Couarruias lib. 2. *variæ resolut.* cap. 3. num. 6. Maior in 4. *dist.* 13. quæst. 32. Angelus *Vsura* 1. num. 33. Rosel. *cod. verb.* num. 38. Siluest. *cod. verb.* 2. quæst. 2.

Certum, & exploratum est posse mercatorem tunc plurius merces vendere credita pecunia, quam numerata: posse itidem tantum vendere, quanti æstimarentur eo tempore, ad quod fuerat seruaturus. hoc enim aperit colligitur ex cap. *Nauiganti, de usur.* & communis est omnium sententia, huiusmodi mercatorem à quantitate pretij debere tantundem deducere, quanti æstimantur pericula, labores, impensæ, quas fecisset in suis mercibus seruandis vsque ad tempus, quo plus venderentur. Ratio vtiuisque est; quia talis venditor pretium non auget ratione temporis, sed damni, quod patitur, cum esset seruaturus merces ad tempus, in quo plus eas vendidisset. Deinde quia lucrum, aut damnum non censetur, nisi deductis periculis, quibus subiecta res est.

Dubitationem habet, quo pacto in tali mercium venditione pretium constituendum, & taxandum sit? Respondeo, tripliciter illud pretium posse constitui. Aut enim statim certum pretium taxatur, sed rejicitur in mensem Maium taxandum. Sic, vendo tibi mensuram tritici tanti, quanti æstimabitur in mense Maio, in quo etiam aliqui venditurus. Aut tertio in hunc modum constituitur: Vendo tibi mensuram tritici ea lege, vt quo die volueris, & quem elegeris intra mensem Maium proximè venturum, debeas mihi tantum pretium soluere, quanti æstimabitur eo die. Ita Siluester, & Couarruias *locis supra memoratis.* Si venditor igitur primo modo pretium constituat, tanti debet vendere, quanti certo, & probabiliter creditur mensura tritici in mense Maio æstimanda; alioqui enim si minus verisimiliter sit valitura tantundem, & non plus potest exigere.

Sed quid si dubium sit, an plus tunc temporis valitura sit? Respondeo, pro ratione dubij posse statim ei rei pretium imponi, ita vt emptor, & venditor sint in venditione partes, vt videlicet tantum pretium statim taxetur, quantum creditur in mense Maio futurum, & eo maius, aut minus, quo plus minusve creditur mensura tritici valitura: tunc enim, tam venditor, quam emptor potest aliquid lucrari, vel perdere.

Quid verò, si venditor secundo modo pretium constitua, ita nempe. Vendo tibi mensuram tritici, vt tantum pretij mihi soluas, quanti in mense Maio æstimabitur. Sed in mense Maio, cum vno, & triginta diebus conset, mensura tritici, vno die plus, altero minoris æstimatur.

Quæres iam, quantum pretium sit emptor soluturus.

Respondeo cum Siluestro, & Couarruias, pretium esse soluendum tantum, quantum ad plures dies mensis Maij continuatur, & durat; ita, vt si mensura tritici ad plures dies æstimata sit sex aureis, totidem emptor soluere cogatur: quare si in mense Maio tria pretia fuerint, summum, infimum, & medium, & hoc fuerit communius, frequentius, & diuturnius toto mense, eo pretio debet emptor tritici mensuram soluere.

Eadem ratio est de solutione pretij, quando rejicitur ad certam hebdomadam mensis Maij, & in ea hebdomada variauerit pretij æstimatio, vel cum ea solutio rejicitur ad certum diem mensis Maij, & in eo die varium erit tritici pretium: nam etiam intra hebdomadam, immò intra vnum diem solent rerum pretia augeri, & minui. Et igitur ad pretium soluendum, quod communius, frequentius, & diuturnius in ea hebdomada, vel die designato exiterit.

Quæres itidem, an talis venditor possit mensuram tritici vendere cum ea conditione, vt emptor soluat ad mensem Maium, pretium iustum, sed summum, quo tunc æstimabitur. Respondeo cum Siluestro, minime; quia venditor eligit sibi meliorem conditionem: nam cum in mense Maio futura sint tria pretia, infimum, summum, & medium, fieri posset, vt venditor in mense Maio eligeret diem, in quo triticum infimo pretio æstimatur, ergo nequit ab initio sibi summum pretium eligere, sed debetia dubio, & in incerto relinquere.

Secundo quaeritur, Quid sit dicendum, quando Titius mercator erat asportaturus suas merces in alium locum, in quo plus eas erat venditurus, quam vbi eas habet, & rogatus à Caio, vt illas sibi vendat in eo loco, vbi sunt merces, vendit eas, tuta ne conscientia Caio vendat, quanti æstimantur in eo loco, ad quem erat deportaturus, ibique venditurus. Hanc quæstionem tractant Innocentius, Hostien. Ioannes Andreas, Panormitanus, & alij in cap. *Nauiganti, de usura*, Salicetus in l. *Ad hoc, C. de usur.* quæst. 20. Medina *De restitutione rebus per usur. acquisit.* quæst. 82. Et Hostien. quidem negat Titium ad faciem salua conscientia posse, quia fortassis, aut detulisset merces in alium locum, aut in itinere eas perdidisset. At Innocentius, Ioannes Andreas, Panormitanus, Salicetus, Medina, & alij æstimant, posse Titium vendere eo pretio, quod merces valebant in eo loco, ad quem erat eas asportaturus; ita tamen, vt ex eo pretio deducat pericula, labores, & impensas in deportandis mercibus faciendas.

Et tertio, ita dicendum videtur. Quemadmodum enim mercator, qui erat seruaturus merces ad tempus, quo essent plus valitura, potest, integra, ac salua conscientia, plurius vendere ratione damni, quod patitur, sic etiam asportaturus merces ad locum, vbi plus æstimantur, potest carius vendere, quam valeant in loco, vbi eas vendit ab emptore rogatus.

Tertio quaeritur, Verum mercator licitè merces vendat eo pretio, quo nunc æstimantur, cum eo tamen pacto, vt emptor augeat pretium, si hinc ad Pascha, æstimantur plus, quod si minus, pretium præiens, quo nunc æstimantur, & emuntur, nihil minuat. Proculdubio tale pactum est iniquum; quia multo melior est conditio venditoris, cum nihil ex pretio possit amittere, emptor verò cogitur pretium augete, si plus merces æstimata fuerint. Angelus *Vsura* 1. num. 62. Rosella *eodem verbo, num.* 20. Siluester *Vsura* 2. quæst. 5. Ex Hostien. & Archidiacono.

Quarto quaeritur, quid sentiendum, quando Titius mercator vendit merces carius credita pecunia, eo quod erat eas seruaturus ad tempus, in quo sint plus, an minoris valitura? Dubij sumus. Superius dictum est, cum posse plurius vendere; quia erat merces seruaturus ad tempus, in quo certo plus essent æstimandæ. Nunc quæstio est, An idem iuris sit, quando Titius suas merces esset seruaturus ad tempus, de quo dubij sumus, plurius ne an mino-